

Asia: VN/572/2020

Tupakkalain muutos

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät / Definitioner

Kuumennettavat tupakkatuotteet esitetään nyt määriteltäväksi savuttomien tupakkatuotteiden (2) yhteydessä alaryhmänä (2a). Tämä saattaa tuottaa tulkintaongelmia joissakin tupakkalain kohdissa ja vahvistaa teollisuuden haluamaa viestiä. Savuton Suomi 2030 Tieteellisen neuvottelukunnan (SaSu TNK) kanta on se, että ne määriteltäisiin kokonaan omana kohtanaan.

Tällä hetkellä esitys ei huomioi nikotiinituotteita, joiden käyttötarkoitus ei ole lääke. Kyseiset tuotteet olisi saatava tupakkalain piiriin (vrt. nikotiininesteiden määrittely, jossa poissuljetaan lääketuotteet). Nikotiinipussit ehdotetaan lisättävän savuttomien tupakkatuotteiden määritelmään suussa käytettävien tupakkatuotteiden yhteyteen, jotta niitä koskisi sama sääntely kuin nuuskaa.

11 § Kielletyt lisäaineet ja ominaisuudet / Förbjudna tillsatser och egenskaper

Kannatamme makuaineiden kiellon laajennusta. Asetuksessa todetaan: "On huomattava, että kysymys ei olisi makuaineiden täydellisestä kiellosta vaan kiellettyä olisi käyttää lisäainetta siinä määrin, että se saisi tuotteelle aikaan tunnusomaisen tuoksun tai maun."

Ehdotamme lisäksi makuaineiden täydellistä kieltä ko. tuotteisiin, jotta tulkinnassa ei voida käyttää harmaata aluetta. SaSu TNK:n yleinen kanta on, että makuaineet tulisi poistaa kaikista nikotiinituotteista, myös nikotiinikorvaushoitovalmisteista, joiden sääntely kuuluu lääkelain alaisuuteen. Tämän tavoitteena on vähentää tuotteiden houkuttelevuutta ja ehkäistä nikotiinituotteiden käytön aloittamista etenkin nuorilla.

26 § Ennakoilmoitus sähkösavukkeista, täyttösäiliöistä ja höyrystettäväksi tarkoitettuista nikotiinittomista nesteistä / Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

Kannatamme ehdotusta.

27 § Markkinatutkimukset ja myyntimäärät sähkösavukkeista, nikotiinesteistä ja höyrystettäväksi tarkoitettuista nikotiinittomista nesteistä / Marknadsundersökningar och försäljningsvolymmer för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

Kannatamme ehdotusta.

32 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipakkauksessa on selvästi tuotava esille terveydellinen haitallisuus. Erityisesti on huomioitava raskaana olevat naiset, jotka altistavat sikiötä sikiön kehityksen kannalta erittäin haitalliselle nikotiinille ja tupakan muille ainesosille. Ehdotamme, että kaikkiin tupakka ja nikotiinituotteiden vähittäismyyntipakkauksiin sisällytetään tieto, että tupakka- ja nikotiinituotteilla on haitallisia vaikutuksia raskauden kulkuun (mm. keskenmenon ja ennenaikaisen syntymän riski suurentunut) sekä pitkäaikaisvaikutuksia syntymättömälle lapselle (Ks. esimerkiksi McGrath-Morrow ym. 2020).

Nikotiinin sikiövaikutukset hyvin tiedossa:

Lähde: McGrath-Morrow SA, Gorzkowski J, Groner JA et al. The Effects of Nicotine on Development. Pediatrics. 2020;145(3);320191346

Ehdotamme tupakkatuotteiden pakkaukseen lisättäväksi tiedot lopettamisen tukipalveluihin sekä internetosoite että puhelinnumero. Lisäksi uutena asiana ehdotamme ”kahden kysymyksen HSI-nikotiiniriippuvuustestin” sisällyttämisen tupakkatuotepakkauksiin esimerkiksi tupakka-askin kannen sisäpuolelle. Kahden kysymyksen HSI-nikotiiniriippuvuustestin avulla saadaan kuva nikotiiniriippuvuuden voimakkuudesta tupakoivilla. Nikotiiniriippuvuus kirjataan terveydenhuollossa ICD-10 diagnoosinumerolla F17.29. Diagnoosin asettamisessa pitää ottaa huomioon muutkin nikotiinivalmisteet kuin tupakka. Mitä suuremman pistemäärän henkilö saa testistä, sitä vahvempi on nikotiiniriippuvuus (1-6 asteikko).

Perustelemme ehdotustamme seuraavasti. Nikotiiniriippuvuutta ei tunnisteta, eivätkä käyttäjät myönnä itselleen olevansa riippuvaisia. Kahden kysymyksen nikotiiniriippuvuustesti on myös terveydenhuollon henkilöstön laajasti käytössä oleva yksinkertainen keino nikotiiniriippuvuuden toteamiseksi. Kysymysten sisällyttäminen tupakkatuotteiden pakkaukseen toivotaan lisäävän käyttäjien ymmärrystä omasta riippuvuudesta ja avun tarpeesta, joka mahdollistaa nikotiinista vieroittumisen.

Lähteet:

- Heatherton TF, Kozlowski LT, Frecker RC, Fagerström KO. The Fagerström test for nicotine dependence: a revision of the Fagerström Tolerance Questionnaire. Br J Addict,1991;86:1119.

- https://thl.fi/documents/10531/105429/THL_nikotiinitesti.pdf

35 § Tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Kannatamme ehdotusta siirtyä ns. "Plain packaging" ulkoasuun.

35 a § Savukkeiden ulkoasu / Cigaretters utformning

Kannatamme ehdotusta.

36 § Sähkösavukkeiden ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen pakolliset ja sallitut merkinnät / Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Viittaamme kohtaan 36a.

36 a § Sähkösavukkeiden ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu / Annan utformning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

Pykälillä 35, 35a, 36 ja 36a on tarkoitus rajoittaa tupakkatuotteen vähittäismyyntipakkauksen ja savukkeiden ulkoasua sekä sähkösavukkeiden ja täyttösäiliön vähittäismyyntipakkauksen muuta ulkoasua. Kannatamme näitä ehdotuksia.

Huomionarvoista on se, että esityksessä ei ole tällä hetkellä mitenkään huomioitu sähkösavukelaitteiden ulkonäköä. Esityksen pääosallisessa sisällössä sivulla 1. todetaan seuraavasti: "Muutoksilla vähennettäisiin tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden ja niiden vähittäismyyntipakkausten houkuttelevuutta ja estettäisiin käyttämästä pakkauksiamarkkinoinnin välineenä. Ehdotuksen tavoitteena on etenkin se, että nuoret eivät aloittaisi tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden käyttämistä."

SaSu TNK:n mielestä sähkösavukelaitteiden ulkonäköä pitää rajoittaa vastaavasti kuin savukkeiden sekä sähkösavukkeiden täyttösäiliöiden ulkonäköä. Sähkösavukelaitteiden ulkoasua pitää vähintään yhdenmukaistaa värin osalta. Sähkösavukelaitteet erottuvat muista vastaavista tuotteista ja niiden avulla edistetään tuotteen myyntiä, mikäli pelkästään vähittäismyyntipakkauksen ulkonäköä rajoitettaisiin. Houkuttelevan näköiset sähkösavukelaitteet houkuttelevat nuoria kokeilemaan ja aloittamaan kyseisten tuotteiden käyttöä.

SaSu TNK:n mielestä tupakkalailla tulisi estää uusien sähkösavukelaitteeseen liitettävien laitteiden markkinoille tulo. Näitä laitteita markkinoidaan ominaisuuksilla, joiden esitetään vähentävän

tuotteen haitallisia aineita ja luodaan siten mielikuvaa tuotteen käytön turvallisuudesta tai niiden avulla tuotteiden käyttöä voidaan piilottaa. Sähkösavukekäytön aloittamisen ehkäisyn näkökulmasta tällaisten tuotteiden markkinoille tulo on tarpeen estää.

Lähde: <https://tobaccocontrol.bmj.com/content/early/2021/05/23/tobaccocontrol-2020-056408>

36 b § Täyttösäiliön ja nikotiininesteen ulkoasu / Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

Viittaamme kohtaan 36a.

42 a § Talouden toimijan tunnuksen tekeminen toimimattomaksi / Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

Kannatamme.

52 a § Tupakkatuotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto / Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

Kannatamme ehdotusta, erityisesti ns. makukorttien kieltämistä.

54 § Omavalvontasuunnitelma / Plan för egenkontroll

Kannatamme.

58 § Etämyynnin kielto / Förbud mot distansförsäljning

Tupakkalaissa on jatkossa sisällytettävä etämyyntikieltoon kaikki sähkösavukelaitteissa käytettävät nesteet sisältäen nikotiinittomat nesteet. Ehdotuksemme perustuu siihen, että sähkösavukkeiden tiedetään toimivan houkuttimena nikotiinituotteiden käyttöön (Kinnunen ym. 2019). Lisäksi nuoret eivät usein tiedä onko sähkösavukelaitteessa nikotiinia sisältävää nestettä vai ei (Nuorten terveystapatutkimus 2019, taulukko 6).

Lähteet:

- Kinnunen ym. Nuorten terveystapatutkimus 2019. STM raportti 2019:56.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4105-2>

- Kinnunen J, Ollila H, Minkkinen J, Lindfors P, Timberlake D, Rimpelä A. Nicotine matters in predicting subsequent smoking after e-cigarette experimentation– a longitudinal study among Finnish adolescents. *Drug and Alcohol Dependence* 2019;201:182-187.

<https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2019.04.019>

Nuuskan tapaan käytettäviä nikotiinipusseja ja niiden etämyyntiä markkinoidaan tällä hetkellä aktiivisesti suomalaisille kuluttajille verkossa. Myöskään näiden tuotteiden etämyynnissä ikärajavalvonta ei ole mahdollista, ja ne voivat päätyä helposti nuorten käyttöön. Nuorilla

nuuskaaminen on lisääntynyt ja tavoittanut myös uusia kohderyhmiä (tytöt), joten SaSu TNK ehdottaa etämyynnin kieltoa näille nuuskan tapaan käytettäville tuotteille. Toimenpide on perusteltua nuuskaamisen ehkäisyn näkökulmasta. Lisäksi ulkomailta Suomeen tavalla tai toisella tapahtuva markkinointi ja myynti esimerkiksi kaupallisten yhteistöiden kautta (esimerkiksi nuorille suunnattu nikotiininuuska) on selkeämmin kiellettävä. Sanktioita markkinointirikkomuksesta ja markkinointirikoksesta on syytä ankaroitaa.

60 § Tukkumyynnin rajoitukset / Begränsningar i partihandel

Kannatamme ehdotusta.

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita / Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

Viittaaan 58§ kohtaan.

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat / Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

Tupakkalaissa on jatkossa syytä soveltaa EU:n sallimia alempia tupakkatuotteiden matkustajatuontirajoja eli direktiivin 2007/74 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007L0074&from=FI>) artikla 8:ssa mainittuja: 40 savuketta, 20 pikkusikaria ja 50 grammaa piippu- tai savuketupakkaa, sen sijaan, että nyt käytössä on EU:n sallimat korkeimmat mahdolliset tuontimäärät. Muutoksella on tärkeä vaikutus niin tupakointiin ja siten kansanterveyteen myös kuin myös kansantalouteen. Nykyinen suurten matkustajatuontimäärien salliminen voidaan nähdä tukena Ahvenanmaalle tai Suomen lipun alla oleville laivayhtiöille. Mikäli laivayhtiöt tarvitsevat lisätukea nykyisten lisäksi (Riipinen et al 2019 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161886>), olisi tukemiseen syytä löytyä muita kansanterveyden kannalta vähemmän tuhoisia keinoja kuin verottomien tupakkatuotteiden kautta tehdään.

Nuuskan matkustajatuonnin osalta Suomen sallimat nykyiset määrät 1000 g/vrk ovat moninkertaisia esimerkiksi Tanskan (750 grammaa 3 kuukaudessa) ja Viron (50 grammaa) sallimiin määriin. Nykyinen 1000 grammaa salliva lainsäädäntö vie uskottavuutta koko nuuskan myyntikielloilta tilanteessa, jossa nuuskaa kohdennetaan erityisesti nuorille erilaisin nuoria houkuttelevin maun, pakkauksin ja aiempaa huomaamattomimpien nuuskapussien avulla ja samalla nikotiinimäärät on osassa tuotteista nostettu akuuttia myrkytystä aiheuttaville tasoille. (Salokannel ja Ollila 2021 <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1455072521995704>) Ellei Suomi säätele omissa lainsäädännössään nuuskaa asianmukaisesti, voidaan kysyä, onko Suomella uskottavuutta vaatia myöskään Ruotsia korjaamaan nuuskan makuihin ja nikotiinipitoisuuksiin liittyvää puutetta säätelyssään sen paremmin kuin EU:takaan puuttumaan näihin puutteisiin, ellei Ruotsi osoita täyttävän liittymissopimuksessa antamaan lupaustaan estää kaikin keinoin nuuskan markkinoille saattaminen muissa EU-maissa.

Tämänhetkinen Ahvenanmaan tupakkalaki rikkoo EU-lakia eikä EU:n tuomioistuimen tätä koskevaa päätöstä (Case C-343/05) ole toimeenpantu. Suomen lipun alla olevien laivojen nuuskanmyynti on tuomioistuimen päätöksen perusteella lopetettava kokonaan ja välittömästi (kts myös Salokannel ja

Ollila 2021) Koska nuuskan myynti on Suomen lipun alla lopetettava, on myös suomalaisten laivayhtiöiden etu, ettei suuret nuuskan maahantuontimäärät aseta Ruotsin ja Suomen lipun alla olevia laivoja kovin eriarvoiseen asemaan.

70 § Hintahyvityksen kieltö / Förbud mot prisgottgörelse

Vastustamme. Esitämme, että tupakkalain 70 § pidetään entisellään. Ei tule sallia tupakkatuotteiden myymistä alennuksella tukkukaupassa. Alennus tulee lisäämään tupakkatuotteiden myyntiä, mikä ei ole tupakkalain tavoitteen mukaista.

71 § Esilläpitokieltö / Förbud mot framläggande

SaSu TNK:n yleinen kanta on se, että nykyistä laivaliikenteen poikkeusta esilläpitokieltöön ei ole perusteltua jatkaa. Esilläpitokiellon poikkeus olisi syytä poistaa uusien tupakka- ja nikotiinituotteiden ja savuttomien tupakkatuotteiden markkinoinnin ja myynninedistämisen vähentämiseksi. Muilta osin kannatamme ehdotusta.

74 § Yleiset tupakointikiellot / Allmänna rökförbud

Kannatamme.

78 § Asuntoyhteisön tupakointikiellot / Rökförbud i bostadssammanslutningar

Passiivinen tupakointi aiheuttaa useita kansanterveydellisesti merkittäviä sairauksia sekä lisää niiden pahenemista sekä lapsilla että aikuisilla. Erityisessä vaarassa passiivisen tupakoinnin haitoille ovat muutenkin hauraassa asemassa olevat henkilöt, kuten lapset ja kroonisia sairauksia sairastavat henkilöt (Jaakkola & Jaakkola 2012, Khoramdad ym. 2020, Stirland ym. 2017). Terveydeltään huraat henkilöt viettävät suurimman osan ajastaan omassa kodissaan. Siksi kodin terveellinen ilma on heille välttämätöntä. Suomen perustuslain 2. luvun 20 §:n mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Tämän vuoksi passiivisen tupakoinnin terveyshaittoja asuinyhteisöissä tulee ennaltaehkäistä pontevasti ja laaja-alaisilla toimilla.

Tällä hetkellä asunto-osakeyhtiö joutuu hakemaan kunnalta luvan parveketupakointikieltöön. Koko taloyhtiön savuttomuus vaatii osakkailta 100-prosenttisen suostumuksen yhtiöjärjestyksen muuttamiseen. Käytännössä tällaista yhtenäisyyttä ei saavuteta isommissa yhtiöissä koskaan. Kiellon jälkeenkään asukkaiden tupakointia ei ole sanktioitu, joten kiellon valvominen on käytännössä mahdotonta. Ehdotamme, että tupakointikiellosta voidaan päättää enemmistöpäätöksellä.

Uudessa tupakkalaissa tulee määritellä, että myös osakkaan/ asukkaan hallinta-alueella tapahtuvasta tupakoinnista tai tupakka-/ nikotiinituotteiden käytöstä ei saa aiheutua haittaa/ altistumista muille yhtiön asukkaille. Terveyshaitan tuottamisesta tulee laatia sanktiomenettely. Kaikkein addiktoituneimmille tupakoitsijoille tulee tarjota mahdollisuus vierotushoitoon tai tarjota heille rajattu tupakointialue. On jokaisen ihmisen perusoikeus olla altistumatta passiivisesti, omassa kodissaan tai piha-alueellaan, asuinnaapureiden levittämälle tupakansavulle/ nikotiinihöyrylle. Tupakoivat asukkaat eivät saa heikentää tupakoimattomien asukkaiden terveyttä ja perusoikeuksia terveelliseen elinympäristöön.

- Jaakkola & Jaakkola. Passiivisen tupakoinnin terveyshaitat, Duodecim 2012;128(10):1097-106

- Khoramdad ym. Association between passive smoking and cardiovascular disease: A systematic review and meta-analysis IUBMB life, 2020-04, Vol.72 (4), p.677-686
<https://iubmb.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/iub.2207>

- Stirland ym. Passive smoking as a risk factor for dementia and cognitive impairment: systematic review of longitudinal and cross-sectional studies. Alzheimer's & dementia, 2017-07, Vol.13 (7), p.P1187-P1187

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut / Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

Kannatamme.

91 § Tupakkalain valvontamaksut / Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

Kannatamme.

92 a § Valvontamaksun oikaisu maksuvelvollisen hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

Kannatamme.

92 b § Valvontamaksun oikaisu maksunsaajan hyväksi / Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

Kannatamme.

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen / Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

Kannatamme.

96 § Kunnan kiellot ja määräykset / Förbud och föreskrifter som meddelas av kommunen

Kannatamme.

106 § Muutoksenhaku Valviran ja kunnan päätöksiin / Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

Kannatamme.

107 § Muutoksenhaku markkinaoikeudellisiin asioihin / Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

Kannatamme.

117 § Myyntipäällykset / Ytterförpackningar

Kannatamme.

Voimaantulo / Ikraftträdande

SaSu TNK ei kannata pitkiä siirtymäaikoja. Tupakkayhtiöt ovat joutuneet sopeutumaan muutoksiin aiemmin jo muissa maissa, joissa jo toteutetaan uusia rajoituksia mm. pakkausten ulkonäköön liittyen.

Muuta kommentoitavaa esityksestä / Andra kommentarer om propositionen

“Esitys toteuttaa hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan vähennetään riippuvuuksia ja jatketaan määrätietoista työtä tupakoinnin vähentämiseksi.” Jos näin mainitaan eikä sisällöllisesti tällä esityksellä tähän lauseeseen kattavasti vastata, tulisiko olla selvennys, missä otetaan kantaa riippuvuuksien vähentämiseen eli hoidolliseen puoleen? Tai sitten vastataan hoidolliseen puoleen tai muotoillaan lause toisin. Esimerkiksi: “Esitys toteuttaa hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan jatketaan määrätietoista työtä tupakoinnin vähentämiseksi. Hallitusohjelman kirjaus riippuvuuksien vähentämiseksi kirjataan (muu)-lakiluonnokseen”? Lisäksi olisi syytä painottaa nuorten tupakkatuotteiden käytön ehkäisyn merkitystä (esimerkiksi myyntipisteiden rajaamisten keinoin), esimerkiksi: “Nuorten tupakkatuotteiden käytön aloittamista pyritään ehkäisemään esityksen toimilla.”

Pop-up myyntipisteet:

SaSu TNK ehdottaa muutosta tupakkalain nykyiseen 45 § (Vähittäismyyntiluvan myöntämisen edellytykset ja esteet). Nykyisellään pykälässä on listattu paikkoja, joihin myyntilupaa ei saa myöntää. Ehdotamme, että tupakkalaissa määriteltyjen tupakka- ja nikotiinituotteiden myynti olisi kiellettyä myös pop-up myyntipisteissä (esimerkiksi festivaaleilla ja kauppakeskusten “pop-up myyntipisteissä”). Lisäksi erikoisliikkeet (pop-up myyntiä tai muussa väliaikaisessa kioskissa) ei saa olla markkinointi keino, eikä vetää puoleensa nuorisoa ja kuluttajia. Muutoksilla on tavoitteena nuorten tupakkatuotteiden käytön ja riippuvuuden ehkäisy.

Nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy - ostoikärajan nosto:

Hallitusohjelman tavoitteena on tupakoinnin esiintyvyyden väheneminen. Tähän tavoitteeseen voidaan päästä niin, että aloittajien määrä vähenee ja tupakoinnin lopettajien määrä lisääntyy. Terveysvaikuttavuudeltaan uusien aloittajien määrän ehkäisy on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta merkittävämpi keino kohti tupakoinnin ja nikotiinituotteiden käytön vähentämiseksi.

Maailman terveysjärjestön (WHO) tekemän tutkimuksen mukaan 24 miljoonaa nuorta tupakoi, joista 17 miljoonaa on poikia ja 7 miljoonaa tyttöjä (Global Youth Tobacco Survey ja Health Behaviour in School-aged Children Survey 2008 -2018). Tutkimukseen osallistuneet 13-15 vuotiaat tulevat 136 maasta. Päivittäin tupakoivien osuus on 6,5 %, missä poikien osuus on yli kaksi kertaa suurempi kuin tyttöjen (9 % vs 4 %). Vastaavat luvut, kun huomioidaan tupakan polton lisäksi kaikki muut nikotiini – ja tupakka tuotteet yhteensä, ovat 12 %, 16 % ja 8 %.

Suomessa teini-ikäisistä nuorista päivittäin tupakkatuotteita käyttää 9 %. Sukupuolien välien ero on pienempi, pojat 10 % vs tytöt 8 %.

WHO:n (2019) raportissa hälyttävä havainto on, että Kaakkois-Aasiassa savuttomien tupakka ja nikotiinituotteiden käyttäjämäärät nuorisissa ovat suuret: 13-15 vuotiailla keskimäärin 7,5 %, missä pojilla 9,4 % ja tytöillä 4,8 %. Savuttomien nikotiini- ja tupakkatuotteiden käyttäjämäärät nuorilla ylittänyt USA:n yhä useammassa eri osavaltioissa tupakoivien nuorten määrän, mikä lisää globaalia huolta nuorten tupakka- ja nikotiiniriippuvuus ja –sairauksien määrän kasvusta tulevaisuudessa. (WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000-2025, third edition; CDC 2019-2021).

Suomessa nuorten päivittäinen tupakointi on laskenut 2013 lähtien merkitsevästi (THL 2019) kuitenkin niin, että toisen asteen ammatillisessa opetuksessa olevat tupakoivat päivittäin edelleen aikuisväestön keskiarvoa enemmän (36 % vs 13 %, Aho H väitöskirja), ja ero nuorten välillä perustuen toisen asteen oppiympäristöön (vs. lukio-opiskelijat) on merkitsevä. Tämän eron kaventumiseksi on tehtävä enemmän kuin on tähän asti tehty. Tilanteen kriittisyyteen viittaa se, että Suomessa nuorten asenne ikätoverien tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön on häkellyttävän salliva. Kouluterveyskyselyssä ”hyväksyvät ikäisillään tupakoinnin” luvut olivat: 60 % toisen asteen ammattioppilaat, 40 % lukio-opiskelijat ja 25 % yläkoululaiset. Nämä prosenttiluvut ovat oleellisesti ennallaan verrattuna vuoden 2017 tuloksiin (THL, Kouluterveyskysely, 2019).

Nuoret, jotka käyttävät useampia erilaisia tupakka- ja nikotiinia sisältäviä tuotteita, ovat suuremmassa riskissä kehittää merkittävä nikotiiniriippuvuus, ja he suuremmalla todennäköisyydellä jatkavat näiden tuotteiden käyttöä myös aikuisena. Esimerkiksi Yhdysvalloissa edellisen 30 päivän aikana tupakka- ja nikotiinituotteista käyttäneistä nuorista, makuaineellisia tuotteista raportoi käyttäneensä 85 % lukiolaisista ja 74 % yläkoululaisista (2020). Toisaalta suomalaistutkimuksen perusteella tiedetään, että nuorena poltetut savukemäärät heijastuvat käyttömääriin myös aikuisiällä: Kouluiässä aloitettu tupakanpolto nelinkertaistaa riskin aikuisiällä keuhkoputkien supistumisherkkyyteen, joka on tyypillinen löydös ja oire ahtauttavissa hengityssairauksissa, kuten astmassa ja keuhkohtaumataudissa. Tätä tukee suomalainen väitöskirjatutkimus, missä osoitettiin, että yksi tupakka-aski päivässä 10 vuoden ajan (10 askivuotta) oli yhteydessä nopeampaan keuhkojen toiminnan alenemaan aikuisiällä puhjenneessa astmassa. Vähintään 20 askivuoden tupakointi tiedetään olevan muista tekijöistä riippumaton itsenäinen selittäjä lisääntyneille hengityselimistön ongelmista johtuvalle sairaalahoidolle, siis toistuviin perus- ja erikoissairaanhoidon käyntimääriin ja hoitopäiviin. Uuden, laajan suomalaisen väitöskirjatutkimuksen mukaan raskaudenaikainen altistuminen nikotiinille oli yhteydessä lapsen suurentuneeseen riskiin sairastua ADHD:hen. Aikaisemmissa väestötutkimuksissa on nuuskan käyttö yksinään todettu lisäävän riskiä kuolleisuuteen, sydän – ja verisuonitauteihin ja syöpään.

Tupakoinnin haitalliset vaikutukset astmassa ovat siis merkittäviä ja alkavat jo aikaisessa vaiheessa tupakointihistoriaa. Siksi puuttuminen mahdollisimman varhain potilaiden tupakointiin, kaikki

tupakoinnin lopettamiseen tähtäävät toimenpiteet sekä monenlaiset ja toisiaan täydentävät tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön aloitusta ja niiden käyttöä ehkäisevät toimet ovat tarpeen. Kyse ei ole vain yksilön terveyden ja hyvinvoinnin parantamiseksi tähtäävistä toimista, vaan koko väestön edusta. Tupakkasairauksien sen hoitoon kuluva varoja voitaisiin käyttää muihin tarpeisiin ja näin myös vähentää yhteiskunnan eriarvoistumista.

Lukuisten tieteellisten tutkimustulosten perusteella nikotiinia sisältävien tuotteiden myynnin ikärajan nostaminen vahvistaa tupakoinnin torjuntaa koskevan puitesopimuksen artiklan 16 toimeenpanoa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tiettyjen osavaltioiden ja kaupunkien osalta ja Singaporessa tupakkatuotteiden myynnin alaikäraja on yli 20 vuotta. Tämä on heijastunut myönteisenä kehityksenä tupakoinnin esiintymisen vähenemiseen sekä nuorissa että vanhemmissa ikäluokissa.

Urheilun harraste- ja kilpailutoiminta ovat tunnetusti tupakka- ja nikotiinituotteita myyvien tahojen targetoimia, minkä vuoksi näiden tahojen myynninedistämisen toimet on tupakkalain pestyttävä rajoittamaan. Parin viime vuoden aikana urheiluseuroissa on alettu tehdä edistyksellisiä käytänteitä lasten ja nuorten passiivisen tupakoinnin ja nikotiinituotteiden mallioppimisen vähentämiseksi. Tätä kehitystä kohti savutonta ja nikotiinitonta elämää tulee tukea kaikin keinoin myös lasten ja nuorten sosiaalisen eriarvoistumisen vähentämiseksi ja terveyserojen kaventamiseksi.

Yhteenveto:

On täten edelleen perusteltua esittää, että tupakkalain alaisten nikotiinia sisältävien tuotteiden ikäraja nostetaan väkevien alkoholijuomien mukaisesti 20 vuoteen.

On täten edelleen perusteltua esittää, että julkisen rajoituksen tai muun kuntien jakaman rahoitusavustusten myöntämisen kriteerinä on nuoriso- ja liikuntatyön sitoutuminen tupakka ja muiden nikotiinia sisältävien tuotteiden käytön ehkäisyyn.

On täten edelleen perusteltua esittää, että nikotiini- ja tupakkatuotteiden käytön ehkäisystä osana liikunta- ja urheiluseurojen toimintaa sekä nuorisotyötä tulee kirjata uuteen tupakkalakiin, vaikka rahalliset jakoperusteet kirjattaisiinkin liikunta- ja nuorisolakiin.

- Peterson LA & Hecht SS. Tobacco, e-cigarettes, and child health. *Curr Opin Pediatr.* 2017, 29:225-230.

- Walley SC, Wilson KM, Winickoff JP, Groner A Public Health Crisis: Electronic Cigarettes, Vape, and JUUL. *J Pediatrics.* 2019, 143: e20182741

- Kinnunen J, Ollila H, Minkkinen J, Lindfors P, Timberlake D, Rimpelä A. Nicotine matters in predicting subsequent smoking after e-cigarette experimentation– a longitudinal study among Finnish adolescents. *Drug and Alcohol Dependence* 2019;201:182-187. <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2019.04.019>
- Wang TW, Neff LJ, Park-Lee E, Ren C, Cullen KA & King BA. E-Cigarette Use Among Middle and High School Students – United States, 2020. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 2020;69(37):1310-12.
- Wang TW, Gentzke AS, Creamer MR, Cullen KA, Holder-Hayes E et al. Tobacco Product Use and Associated Factors Among Middle and High School Students – United States, 2019. *MMWR* 2019;68(12): SS 1-22 [accessed 2020 Dec 16].
- Juusela M. Bronchial Hyperresponsiveness and its Risk Factors in Finnish Adult Population. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-8176-7>
- Tommola M. Adult-onset Asthma and Smoking(202). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1639-6>
- Sucksdorff M. Prenatal and perinatal risk factors of ADHD - A population-based register study. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8466-4>
- Byhamre M, Araghi M, Alfredsson L et al. Swedish snus use is associated with mortality: a pooled analysis of eight prospective studies. *International Journal of Epidemiology*, 2020, 2041–2050 doi: 10.1093/ije/dyaa197
- Smoking cessation efforts should target LMICs. *Lancet Respir Med* (2019).
- WHO report on the global tobacco epidemic 2019: offer help to quit tobacco use WHO 2019. *Lancet Respir Med* (2019). <https://www.who.int/teams/health-promotion/tobacco-control/whoreport-on-the-global-tobacco-epidemic-2019>
- Reitsma MB, Flor LS, Mullany EC, Gupta V, Hay SI, Gakidou E. Spatial, temporal, and demographic patterns in prevalence of smoking tobacco use and initiation among young people in 204 countries and territories, 1990-2019. *Lancet Public Health*. 2021 May 27:S2468-2667(21)00102-X. doi: 10.1016/S2468-2667(21)00102-X.
- Aho H. Social Involvement and Adolescent Smoking : Associations and Students' Views of Smoking in a Vocational School Setting. 2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1087-5>

Nikotiiniriippuvuuden takia olennaista on sisältääkö tuote nikotiinia vai ei

Tieteellinen näyttö nikotiinista osoittaa, että nikotiini on 1) erittäin myrkyllinen hermomyrkkä 2) vaikuttaa laaja-alaisesti elimistöön aiheuttaen sairautta monissa elimissä ja elintoiminnossa 3) aiheuttaa merkittävää riippuvuutta 4) vaikutukset kehittyvässä elimistössä ovat erilaiset kuin aikuisella.

Nikotiinin vaikutukset kehittyvään sikiöön, lapsilla ja nuorilla ovat erilaiset ja terveydellisesti merkittävästi haitallisempia kuin aikuisilla. Syntymättömän ja kehittyvän lapsen perustuslaillista oikeutta elämään ja turvallisuuteen (7§) ei saa rikkoa. Peruslain 7 § mukaisesti myös aikuisten altistuminen ympäristön tupakansavulle ja höyrytettyille nikotiinituotteille tulee tupakkalain nojalla kieltää.

On täten edelleen perusteltua esittää, että julkisilla paikoilla ja työpaikoilla tulisi olla tupakointi- ja höyrystettävien nikotiini- ja tupakkatuotteiden käyttökielto. Samaa tulkintaa noudattaen asunto-osakeyhtiöissä tupakointi- ja höyrystettävien nikotiini- ja tupakkatuotteiden käyttö sisällä ja ulkona tulisi kieltää tupakoimattomien ja tupakoivien henkilöiden passiivisen altistumisen välttämiseksi ja terveyden edistämiseksi, lisäksi myös lasten mallioppimisen ehkäisemiseksi.

- Rumrich I. Maternal smoking, birth outcomes and later life health.

https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/21758/urn_isbn_978-952-61-3275-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- McGrath-Morrow SA Gorzkowski J, Groner JA et al. The Effects of Nicotine on Development. *Pediatrics*. 2020;145(3); 320191346

- Baumung C, Rehm J, Franke H & Lachenmeier DW. Comparative risk assessment of tobacco smoke constituents using the margin of exposure approach: the neglected contribution of nicotine. *Scientific RepoRts* (2016): 6:35577. DOI: 10.1038/srep35577

- Fried N & Gardner JD. Heat-Not-Burn Tobacco Products: An Emerging Threat to Cardiovascular Health. *Am J Physiol* 2020 <https://doi.org/10.1152/ajpheart.00708.2020>

- Walley SC, Wilson KM, Winickoff JP, Groner A Public Health Crisis: Electronic Cigarettes, Vape, and JUUL. *J Pediatrics*. 2019, 143: e20182741.

Ekblad Mikael

Savuton Suomi 2030 Tieteellinen neuvottelukunta